

ВНУТРІШНЯ ЛОГІКА ЖИТЛОВОЇ ВУЛИЦІ ТА ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ЇЇ ФОРМУВАННЯ

© Гнесь І. П., Келеман О. В., 2015

У статті окреслено функції житлової вулиці та розглянуто баланс між ними; досліджено чинники, які впливають на формування житлової вулиці, охарактеризовано взаємозв'язок між основними чинниками.

Ключові слова: житлова вулиця, міське середовище, сталий розвиток, звернення до користувача.

Вступ

“Люди завжди жили на вулицях. Вулиці були місцями, де діти пізнавали світ, де зустрічалися сусіди, були соціальними центрами міст і містечок, точками згуртування для повстання, сцен репресій... Вулиця завжди була сценою цього конфлікту, конфлікту між життям і доступом, між жителями і перехожими, між вуличним життям і загрозою смерті [1]

Вулиця має важливе значення у створенні якісного житлового середовища. Вона є місцем, де відбувається повсякденна діяльність людини, пов'язана з переміщенням у просторі, побутовими справами, є місцем соціальної взаємодії та гри дітей, місцем, де відбувається перехід від простору приватного до простору громадського.

Житлові вулиці – це комплексні простори, з декількома, часом конкуруючими, функціями. Так, мешканці потребують місця, яке би було доволі тихим, об'єднувало простір в добре сусідство, де вони б могли ходити вздовж і впоперек вулиць легко та безпечно. Інші користувачі вулиць, зокрема працівники служб невідкладної допомоги, збору та вивозу сміття чи доставки, очікують місця, де вони б могли безпечно й ефективно здійснити маневр та отримати доступ для виконання їхньої роботи. Очевидно, балансування цих потреб є нелегким завданням.

Актуальність дослідження

Вулиця є структурною одиницею з порівняно великим терміном експлуатації і низьким рівнем гнучкості до змін, а отже, повинна бути такою, яка триватиме в часі, буде здатна пристосовуватись до змін, що виникатимуть унаслідок розвитку тієї чи іншої сфери діяльності людини. Результативність рішень, прийнятих у різний період, найкраще проявляється через деякий час, показуючи, чи пройшов створений простір випробування часом.

Для того, щоби вдосконалити якість житлових вулиць та середовища, яке вони створюють, варто звертатись до вулиць, які пройшли випробування часом і, так би мовити, “спрацювали” (і далі приємні для користувача, зручні та функціональні), та аналізувати фактори їх успішності. Також необхідно задумуватись над внутрішньою логікою житлової вулиці та чинниками, які її формують.

Аналіз досліджень і публікацій

Питаннями формування житлових вулиць займалось багато вчених, зокрема: Sally Lewis, Mike Biddulph (Великобританія); Jan Gehl (Данія); Christopher Wolfgang Alexander (Австрія, США, Великобританія), Donald Appleyard (Великобританія, США). А також дослідженням даного питання займались різного роду формації, зокрема “The CABE”, “Department for transport” (Великобританія), “National Association of City Transportation Officials” (США).

В Україні це питання досліджують ініціативні групи різного рівня, результати їхніх досліджень представляються в форматі підсумків відповідних воркшопів. Для реконструкції

житлових вулиць Львова в межах історичного ареалу видано “Довідник облаштування міста. Правила поведінки в історичному середовищі” – напрацювання спільного українсько-німецького проекту “Муніципальний розвиток та оновлення старої частини міста Львова”.

Мета дослідження

Метою цього дослідження є проаналізувати функції, які виконує житлова вулиця, окреслити особливості балансу між різними функціями. Визначити чинники, які впливають на формування житлової вулиці та сприяють життєздатності вулиці у довготривалому аспекті, зокрема комфортному перебуванню різних користувачів (пішоходів, велосипедистів, водіїв автомобілів; дітей, підлітків, дорослих, осіб похилого віку, тощо)

Виклад основного матеріалу

1. Функції вулиці, їх взаємодія та баланс

Вулиці виконують 5 принципів функцій: [2]

- Місце
- Рух
- Доступ
- Паркування
- Комунікації та інженерне забезпечення, освітлення

Місце

Функція місця є тим що істотно відрізняє вулицю від дороги. Розуміння і відчуття місця є фундаментальним для створення багатшого і більш насиченого середовища. Це великою мірою пов'язано зі створенням сильних взаємозв'язків між вулицею та спорудою і простором, що її обрамлює.

Відчуття місця охоплює кілька аспектів, зокрема:

- Місцева особливість (характерність, самобутність);
- Візуальна якість;
- Здатність заохочувати громадську активність.

Рис. 1. Ієрархія врахування потреб здійснення руху користувачів вулиці

Рух

Вулиця – це те місце, яким люди переважно переміщуються, здійснюючи щоденні маршрути з точки А в точку Б (на роботу, до школи, в магазин тощо).

Забезпечення руху вулицею є життєво важливою характеристикою, але цю функцію не потрібно розглядати окремо від інших функцій вулиці. Потреби водіїв автомобілів часто обговорюються і розглядаються на різних рівнях (як містобудівного планування, так і окремої споруди), але потребами пішоходів і велосипедистів часто нехтують. Ходьба та їзда на велосипеді – важливі види руху. Вони, пропонуючи стійкіші, більш

екологічні альтернативи автомобілеві, також роблять позитивний внесок у загальний характер місця, здоров'я населення та боротьбу зі зміною клімату за рахунок скорочення викидів вуглецю.

Важливим є і питання руху громадського транспорту та транспорту екстрених служб і служб обслуговування (швидка, пожежна допомога, вивіз сміття).

Світові видання рекомендують таку ієрархію врахування потреб здійснення руху користувачів вулиці: [2]

Доступ

Забезпечення фронту будівель, який буде доступний для пішоходів і матиме добрий огляд з вулиці, є дуже бажаним, оскільки це сприяє тому, що вулиці є живим і активним місцем. Пішохідний доступ повинен бути пристосований для людей різного віку і можливостей.

Паркування

Добре спроектоване розташування вуличного паркування забезпечує зручний доступ до фронту і може сприяти життєздатності вулиці. Погано спроектоване паркування може погіршувати відчуття безпеки та зменшувати візуальну якість вулиці.

Комунікації та інженерне забезпечення, освітлення

Вулиці є основними провідниками дренажу та інженерних комунікацій. Ці заховані від людського ока речі можуть мати великий вплив на проектування та вимоги до обслуговування вулиць. Система середовищно стійкого дренажу може бути екологічно вигідною, наприклад, у боротьбі з повенями, створенні середовища для проживання дикої природи та ефективної переробки стічних вод.

Вуличне освітлення сприяє активності вуличного життя, безпеці, психологічному комфорту мешканців та перехожих.

Баланс між місцем і рухом

Із описаних вище, п'яти функцій найбільшу роль у визначенні характеру вулиці відіграють місце і рух.

Житлові вулиці не повинні бути проєктовані, так, що “місце”, буде автоматично підпорядковане “руху”. Вони повинні розглядатись разом з їхнім відносним значенням залежно від функції вулиці усередині мережі. Для того, щоб досягнути правильного балансу між “місцем” і “рухом”, необхідно при проєктуванні розглядати ці обидва аспекти (рис. 2.)

З людського погляду статус місця визначає відносний зміст вулиці, розгортка чи перетин. Найважливіші місця, звичайно ж, будуть близько до центру будь-якого поселення чи забудованої території, але важливі місця також існуюватимуть уздовж основних доріг, у районних центрах, місцевих центрах і житлових околицях.

Статус руху можуть виражати показники обсягу руху і важливості вулиці чи частини вулиці у мережі – як для загального руху, так і особливої (автобус, велосипед) мережі. Він може змінюватись протягом довжини вулиці, наприклад, коли вулиця розташована близько до центру міста.

2. Містобудівні чинники

Планування речей, які нелегко змінити в майбутньому.

Чинники, важливі у довгостроковому періоді, які впливають на функціонування власне вулиці і споруд, які її формують, можна умовно поділити на дві групи: природні й антропологічні

Природні чинники (правильне врахування яких сприяє створенню хорошого мікроклімату середовища, і як наслідок, підвищення якості, комфортності житла):

- природне освітлення;
- панівні напрямки вітрів;
- опади;
- сезонні зміни, температурний режим місцевості;
- місцева флора і фауна, водойми та інші природні особливості;

Антропологічні чинники (зумовлені функціонуванням житлових об'єктів):

- Інженерні мережі, комунікації;
- Характер середовища;

Зв'язність просторів / вулична мережа

Вулична мережа повинна бути повністю інтегрована з навколишніми мережами, щоб забезпечити гнучкість і пристосовуватися до змін будованого і соціального середовища.

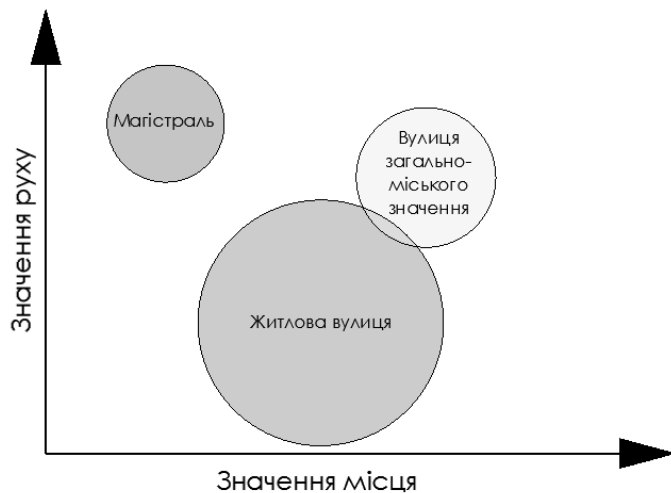

Рис. 2. Характерні типи вулиць в ієрархії руху та місця

Житлове середовище повинне враховувати види транспорту, які жителі будуть використовувати, щоби здійснювати свій рух. Типи руху можуть бути різними: ходьба, їзда на велосипеді, громадському транспорті та автомобілі. Під час проектування необхідно розглядати різні екологічні вимоги для кожного виду транспорту, наприклад, хороші маршрути для піших прогулянок або їзди на велосипеді, не обов'язково такі ж хороші для автомобіля, хоча, очевидно, ці вимоги повинні поєднуватися в просторових межах вулиць.

Проектуючи зв'язки, важливими є думки про:

- Можливість мешканців обирати, яким способом і яким маршрутом пересуватись;
- Рівень проникності житлового середовища може бути різний для різного типу руху. Менш проникне середовище для автомобілів, більш проникне – для пішоходів та велосипедистів;
- “Під'єднання” до системи громадського транспорту.

У створенні вуличної структури також важливо, щоб вулиці й обрана форма блоків будинків зміцнювали характер району. Тип характеру вулиці в нових житлових комплексах повинен визначатися, як результат аналізу місцевих умов, а також як поєднання функцій місця і руху. У розробці планування варто розглядати питання характеру кожної вулиці, а також міської структури загалом.

Щільність та Інтенсивність

Місця, які, так би мовити, “спрацювали” в часі досить інтенсивні в тому, як вони використовують територію. Для них притаманне близьке розташування різноманітних видів діяльності, компактність і зручність. Зручний громадський транспорт, різноманітність і доступність магазинів і послуг, приватні та громадські простори, все переплітається.

Питання щільності також взаємопов'язане з екологічними та економічними чинниками, адже забезпечення оптимальної щільності сприяє стійкості середовища, внаслідок забезпечення доцільності використання громадського транспорту як альтернативи приватним автомобілям. Також щільність житлового середовища визначає економічну доцільність розташування громадських об'єктів, які, своєю чергою, впливають на життєздатність житлового середовища.

3. Економічні чинники

Для того, щоб забезпечити ефективність вулиці в довгостроковому періоді (як елемента з низьким рівнем гнучкості і порівняно великим терміном експлуатації), важливими є передусім два аспекти: забезпечення первинної якості вулиці на належному рівні і забезпечення постійного контролю за її станом.

Для забезпечення первинної якості рекомендоване проведення аудиту проекту нової вулиці, чи реконструкції вже наявної житлової вулиці.

Щоб забезпечити належний контроль за станом вулиці, важливо створити відчуття причетності мешканців до їх житлового середовища і відповідальності за його стан. Це також стосується рівня громадської свідомості. Але на рівень громадської свідомості і, як наслідок, на відчуття причетності можна впливати засобами проектування, створенням відповідних якостей середовища. Важливо забезпечити м'який перехід від простору суто приватного до простору громадського (рис. 3). Сприяти добросусідству шляхом забезпечення ряду громадських просторів різного рівня, створювати стимули для соціальної взаємодії.

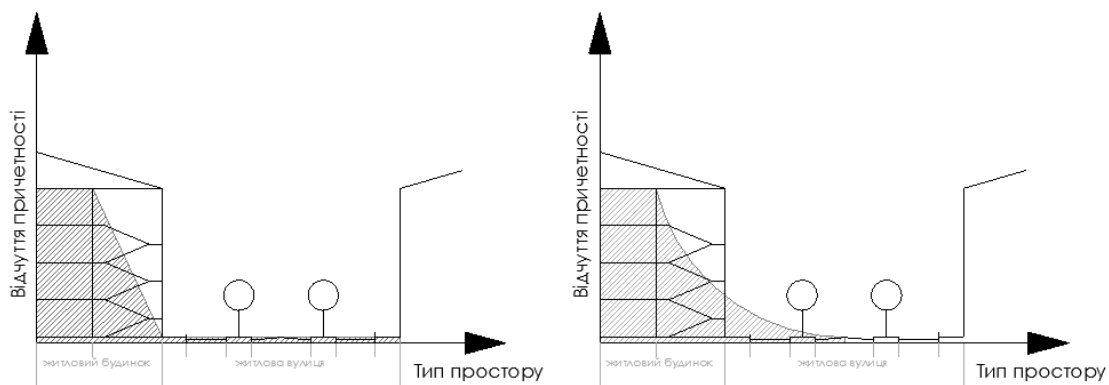

Рис. 3. Різкий та м'який переходи від простору приватного до простору громадського

4. Екологічні чинники

Технічний прогрес в енергопостачанні і заклопотаність з приводу зміни клімату заохочують розробляти міський простір та будівлі, придатні для енергоефективного суспільства. Вода, матеріали, відходи, і природа відіграє дедалі важливішу роль у проектуванні міст.

Таким чином, керівні принципи для більш екологічно стійкого і комплексного проектування житлового середовища передбачають: [3]

- Формування цілісного погляду – слід думати про будівлі і тривимірний простір навколо них: від енергетичного потенціалу Землі до потенціалу неба;
- Використання збалансованого підходу;
- Скорочення потреб (вимог);
- Генерація енергії на місці від сонця і вітру і, коли це можливо, з відходів;
- Заохочування кругових процесів, а не лінійних;
- Планування гнучкості, адже соціальні моделі і технології змінюватимуться;
- Забезпечення високої якості зелених насаджень;
- Підтримання особи користувача в центрі процесу проектування.

Створення житлового середовища, яке сприяє активному проведенню часу на вулиці, пішим прогулянкам, їзді на велосипеді, може впливати на здоров'я мешканців разом із станом загазованості повітря чи майже так само, як якість питної води.

Малорухливий спосіб життя, за оцінками, спричиняє близько 200 тисяч смертей на рік, що є на другому місці після вживання тютюну. Підвищення фізичної активності населення сприяє зменшенню кількості серцево-судинних захворювань, захворювань дихального апарату, діабету, деяких видів раку [4].

5. Соціальні чинники

Фундаментальне значення для розуміння питання дизайну житлового середовища є ідея про те, що фізична форма міського середовища є центральним аспектом соціального світу. Просторові рішення впливають на соціальну дію, встановлюючи обмеження, надаючи можливості та сприяючи діяльності. Суспільні цінності і процеси, а також фізичну форму житлового будівництва повинні розглядати як частину єдиного процесу. [3]

Безпека

Охорона і безпека є важливими питаннями на різних рівнях. Мешканці мають почувати себе комфортно у власному будинку чи квартирі, в межах вулиць та громадських місць навколо їхнього дому, на маршрутах, що ведуть у сусідні будинки, магазини, на роботу або до місць відпочинку.

Почуття безпеки у певному середовищі зумовлено такими факторами, як:

- Усвідомленням власного місцезнаходження і того, куди потрібно йти;
- Почуттям впевненості, що, як мешканець або перехожий, ви не станете жертвою злочину, аварії, тощо.

Увага до користувача. Доступність і використання різними групами населення

При проектуванні житлового середовища, зокрема і вулиць, необхідно зважати на потреби різних користувачів, зокрема дітей, молоді та людей похилого віку.

Поняття спільноти та добросусідства.

Часто обговорювана концепція “спільноти” широко відкрита для двох дуже різних тлумачень. Перша інтерпретація спільноти охоплює ідею фізичних середовищ, в яких “спільнота” може бути “побудована”. Друга інтерпретація, і багато інших відповідних тлумачень терміна “спільнота” включає в себе групи за інтересами з спільною метою. [3]

Тепер у час збільшеної фрагментації, непередбачуваності демографічних змін і соціальних тенденцій надзвичайно гостро стоїть питання: чи створення добре продуманих “побудованих” спільнот є відповідним способом відображення сучасного способу життя. Настільки, наскільки це може бути основою для соціальної інтеграції, “збудоване” співтовариство може також стати основою для ксенофобії і, часом, розбіжності соціальної та політичної практики.

Те, що надихає людей об'єднатися, є радше взаємним інтересом, а не географічним положенням. До того ж телефони, автомобілі, авіа- та залізничний транспорт вже давно дали

можливість створювати і підтримувати важливі соціальні відносини поза своїм фізичним сусідством, і часто громада створюється людьми, які живуть в різних районах, навіть містах чи країнах. Не кажучи про те, що з огляду на функціонування глобальної мережі (Інтернету) та численні соціальні мережі можна підтримувати стосунки з людьми, яких ніколи не бачили і не чули.

Громади не можуть бути побудовані, адже люди створюють їх, і ці громади ростуть та змінюються весь час. Однак місця можуть бути побудовані. І це важливо, щоб архітектор, проектуючи житлове середовище, передбачив те, щоб простори були призначені не для певної “одноразової” громади, а заохочували добросусідство. Добросусідство є відносно стійким поняттям: воно не спирається на знання імен або приналежність до комітету, але сприяє безпечному довіллю. Під час проектування фізичного житлового середовища завдання проєктантів – заохотити відносини між мешканцями і незнайомцями.

6. Психологічні чинники

Відчуття причетності до певного простору

Людині притаманно відчувати причетність до певних речей, приміщень просторів. Причетність, своєю чергою, викликає відчуття відповідальності, як наслідок турботи і догляду. На відчуття причетності до певного простору можуть впливати різні чинники і відповідно навпаки, забезпечуючи низку чинників, архітектор може сприяти створенню середовища із високим відчуттям причетності.

Для забезпечення відчуття причетності важливим також є:

- створити м’який перехід від простору суто приватного до простору громадського (рис. 2);
- сприяння добросусідству забезпеченням громадських просторів різного рівня;
- створення стимулів для соціальної взаємодії;
- створення “успішних” місць.

Згідно з “Designing streets” (рекомендаційні норми для проектування в Шотландії) [5], успішні місця є місцями, в яких забезпечені б основних характеристик.

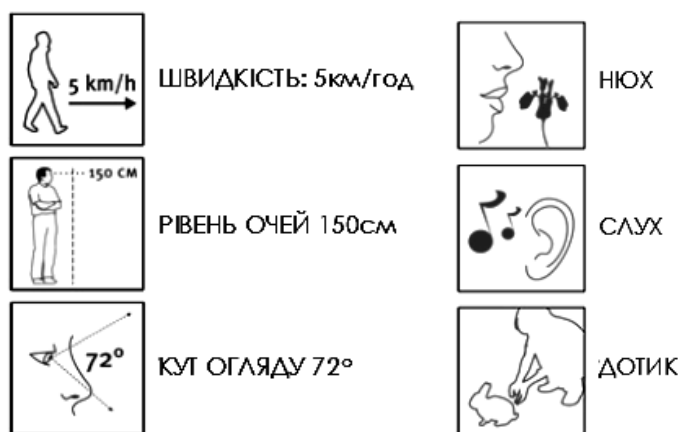

Рис. 4. Характерні фізіологічні особливості користувача житлових вулиць – людини

Успішні місця:

- Відмінні, характерні (Distinctive);
- Безпечні і приємні (Safe and pleasant);
- Зручні для пересування (Easy to move around);
- Привабливі (Welcoming);
- Гнучкі до змін (Adaptable);
- Виправдовують засоби (Resource efficient)

Як вже згадано раніше, відчуття причетності, своєю чергою, сприяє підтриманню середовища в якісному стані, екологічності і безпеці.

7. Архітектурно-просторові чинники

Масштабування простору.

Основний користувач житлового середовища – людина. І фізіологічно нам притаманні певні особливості сприйняття простору, тож це потрібно враховувати у проектуванні житлових вулиць (рис. 4)

Створення міського сюжету.

Проста ідея в тому, що місце створюється, коли людина потрапляє в особливий простір, створений між групою будинків, і міський пейзаж повинен бути створенням безлічі таких місць у схемі (рис. 5).

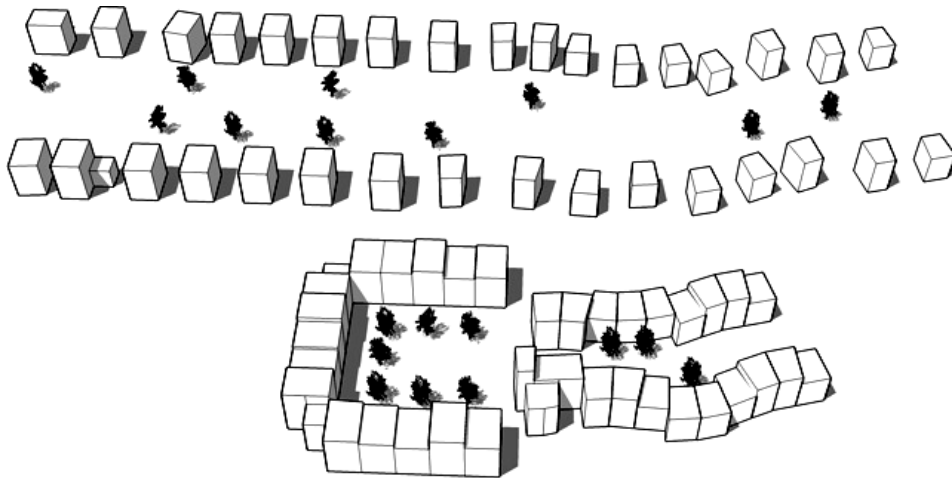

Рис. 5. Групування об'єктів для створення простору із різним значенням місця

Протиставлення будованих та природних елементів повинне допомогти надати місцю індивідуальний характер, так що людина може визначити своє місце розташування в одній частині схеми відносно іншої.

Перелік ймовірних способів, якими можна досягти позитивних якостей простору житлового середовища, згідно з “Introduction to Residential Layout”, Mike Biddulph [6]. Вони не зобов'язують до виконання, також ймовірно, що це не вичерпний список.

– *Використання ландшафту, природних особливостей.* Загалом, метою підходу є: підтримати топографічний та природний характер і цілісність ландшафту; дозволити житловим об'єктам з'являтися як складовій частині ландшафту.

– *Стратегічні види.* Це може бути пейзаж, особливі об'єкти, відкриті простори

– *Лінії горизонту і лінії даху.* Нове житло має сприяти створенню ритму і горизонту, і лінії дахів та не відволікати уваги від існуючих цінних будівель-орієнтирів. Там, де є потенціал для створення нових і цікавих ліній дахів, можливість слід розглядати позитивно.

– *Пунктуація.* Створення елементів, що порушують монотонність середовища

– *Закрита перспектива.* Використовується, щоб зробити погляд незабутнім, а також додати цілеспрямованості, послідовності та якості житловому району.

– *Контраст і інцидент.* Створення в житловому середовищі елементів, які контрастуватимуть до загальної теми. Інцидент – елемент, на якому можна зупинити погляд, він не контрастує з оточенням, а має підкреслену певну рису, наприклад, є трохи вищим, з іншим фронтоном чи вежами.

– *Коливання.* На відміну від створення єдиної лінії фронту вулиці забезпечувати відступ різних об'єктів на різну відстань. Отже, також створюється ряд додаткових малих просторів.

– *Кімнати на відкритому повітрі.* Планування житла групами, що утворюють простір з достатньо високим рівнем замкнутості.

– *Виступ / заглиблення.* Створення додаткового багатства до переднього плану простору створенням періодичних виступів і заглиблень на фасадах будівель.

– *Звуження/ворота.* Створення місця “входу” до житлового середовища для виникнення ефекту прибуття

– *Кути і підняття висоти.* Житлові райони містять багато зовнішніх кутів на перехресті вулиць, і ці кути, як правило, вельми помітні та можуть виконувати позитивну роль у міському пейзажі.

– *Використання природних особливостей для визначення простору.*

Послідовне бачення. Хоча ми відчуваємо деякі аспекти міського пейзажу, коли стоїмо на місці в межах вулиці або площі, багатство навколишнього середовища насправді відкривається нам, коли ми рухаємось. Тоді ми можемо повніше відчувати зміну видів, які житлове середовище може запропонувати.

8. Взаємодія чинників.

Це легко помітити, що в описаних вище підрозділах чинники перегукувались, один і той же ж чинник міг впливати, наприклад, як із містобудівельного, так і з екологічного погляду тощо. Це підтримує думку, висловлювану в різних джерелах, про те, що для ефективного проектування, зокрема житлового середовища, необхідно застосовувати комплексний підхід. Мислити про простір як сукупність усіх елементів, які в ньому перебувають, і взаємно впливають одне на одного.

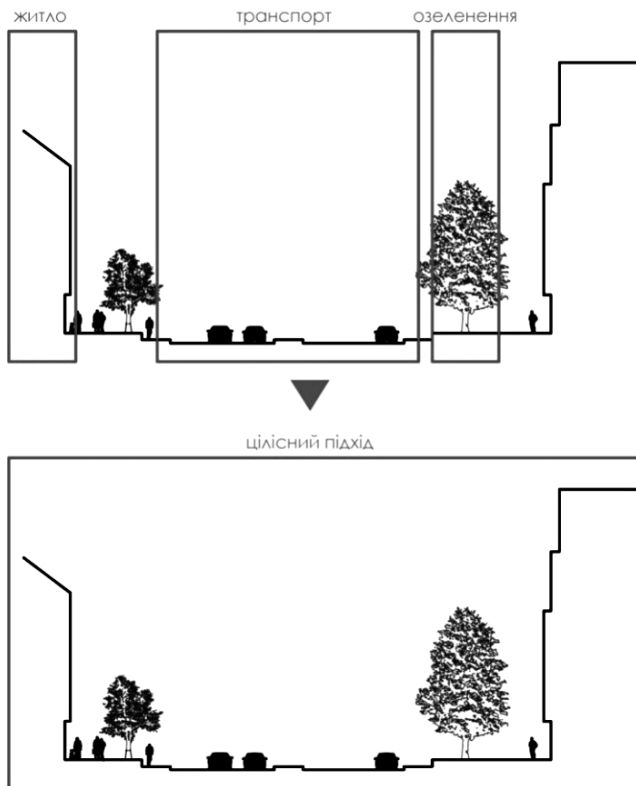

Рис. 6. Цілісний підхід

Для проектування житлових вулиць доцільно застосовувати комплексний підхід, який також передбачає залучення спеціалістів з різних суміжних галузей. Такий інтегральний процес проектування дає змогу подбати про різні аспекти, створити проект, у якому під спільним дизайном буде враховане те, як відбуватиметься життя, яким буде простір і які мають бути споруди та інші елементи, що його формуватимуть.

У житті ми щоденно бачимо різноманітні вулиці, є ті, що нам подобаються більше, якими ходимо частіше, які обираємо для проведення вільного часу. Ідеї до проектування нових житлових вулиць повинні приходити з вулиць у поселенні, які пройшли випробування часом і так би мовити “спрацювали”.

Важливим також є спосіб мислення під час проектування. Думка про життя та увага до користувача є надзвичайно важливими елементами проектування житлових вулиць. Створення численних схем, перетинів, зарисовок середовища, особливо з погляду людини, є ефективним методом проектування житлових вулиць, які будуть життєздатними та активними.

Створення духу місця, характерних та неповторних просторів повинно бути метою проектування житлових вулиць.

1. Reid Ewing. *Residential Street Design: Do the British and Australians Know Something Americans Do Not*, Transportation research record; ISBN: 978-0-7277-3501-0; 2007. 2. Sally Lewis. *Front to back a design agenda for urban housing*, ISBN 0 7506 5179 2, 2005. 3. James F. Sallis, “Active Living Research”, 2009; 4. *Designing streets. A Policy Statement for Scotland*, ISBN: 978-0-7559-8264-6; 2010. 5. Mike Biddulph. *Introduction to Residential Layout*, ISBN 13: 978-0-75-066205-5, 2007. 6. Srdjan S. Nedeljkovic. *Pedestrian street standards and walkable environments*, 2004. 7. *Best Practices for complete streets*, 2005, Sacramento Transportation & Air quality Collaborative. 8. CABE “Civilized Streets”; 9. CABE “This way to better residential streets”, 2009. 10. *Discussion Paper on Residential Streets*, Canberra, Australia, 1978.

Висновки

Розглядаючи внутрішню логіку житлової вулиці, чітко простежуємо тенденцію звернення до користувача – людини, забезпечення її потреб, відповідності середовища ергономічним показникам та масштабу людини, створення стимулів для додаткової діяльності.

Для проектування житлових вулиць доцільно застосовувати комплексний підхід, який також передбачає залучення спеціалістів з різних суміжних галузей. Такий інтегральний процес проектування дає змогу подбати про різні аспекти, створити проект, у якому під спільним дизайном буде враховане те, як відбуватиметься життя, яким буде простір і які мають бути споруди та інші елементи, що його формуватимуть.

У житті ми щоденно бачимо різноманітні вулиці, є ті, що нам подобаються більше, якими ходимо частіше, які обираємо для

INTERNAL LOGIC OF RESIDENTIAL STREET AND FACTORS WHICH INFLUENCE ITS FORMATION

© Hnes I., Keleman O., 2015

“People have always lived on streets. They have been the places where children first learned about the world, where neighbors met, the social centers of towns and cities, the rallying points for revolts, the scenes of repression... The street has always been the scene of this conflict, between living and access, between resident and traveler, between street life and the threat of death.” Donald Appleyard

Street plays an important role in creating a quality living environment. It is a place where the everyday human activities occur. This activity can be associated with the movement in space, household chores. It is a place of social interaction and children's games, a place where the type of space changes from private to public.

Residential streets are complex spaces with multiple, sometimes competing, functions. So residents need a place that would be pretty quiet, united space in good neighborhoods where they could walk along and across the streets safely and easily. Other users of streets, including employees of emergency services, garbage collection and delivery, expect a place where they could safely and effectively perform the maneuver and access to perform their job.

So streets perform 5 principal functions: place, movement, access, parking, communication and engineering, lighting. Residential streets should not be projected so that “place” will automatically be subordinated to the “movement”. They must be considered in conjunction with their relative value, depending on the function inside the street network. In order to achieve the right balance between “place” and “movement” must be considered in the design of these two aspects. So, balancing these functions is not an easy task.

There are a lot of factors that influence design of residential street. Among factors, lightened in this article are: urban planning factors, economical, ecological, social, psychological, architectural and spatial factors.

It is easy to see that the defined factors overlap in different units. Same factor could affect, for example, both urban and an environmental point of view, and so on. This supports the notion of expression in different sources, that for efficient design, including living environment, it is necessary to apply an integrated approach. Think of space as a set of all elements that are in it, and mutually influence each other.

For the design of residential streets it is advisable to adopt an integrated approach that also involves attracting professionals from various related industries. This integrated design process allows to take care of different aspects to create a project in which under common design will take into account life process, space and, buildings or other structures that define it.

Street is a structural unit with relatively high lifetime and low flexibility to change, and thus should be such that “last in time”. Streets should be able to adapt to changes that occur as a result of this or that sphere of human activity. The effectiveness of decisions taken in different periods best manifested over time, showing the space that passed the test of time.

The way of thinking is also important in urban street design. So the idea of life and attention to the user are crucial elements of design of residential streets. Creating multiple diagrams, sections, environmental sketches, especially from human view point is an effective method for design of residential streets that will be viable and active.

Creating spirit of the place, specific and unique places is the aim of designing residential streets.

Key words: residential street, urban environment, sustainability, attention to user.